www.wordlyknowledge.uz Volume: 1, Issue: 2, 2023

MAKTABGACHA TA'LIMDA INGLIZ TILI LUG'ATINI O'RGATISH STRATEGIYALARI

Abduvaliyeva Farida Salimjon qizi
O'zbekiston Davlat Jahon Tillari Universiteti
+998946377391
E-mail: abduvaliyevafarida51@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada O'zbekiston Respublikasida maktabgacha talim jarayonida chet tillaridagi, xususan ingliz tili lug'atini o'qitishning zamonaviy metodikalari va strategiyalari ko'rib chiqilgan. Ushbu uslublarni qo'llashdagi muhim jihatlarni o'z ichiga qamrab olgan.

Kalit so'zlar: Maktabgacha ta'limda chet tili, o'qitish strategiyasi, belgi va rasm usuli, videolar ovozni tanib olish va moslashtirish usuli, tabiat dunyosi bilan o'rganish usuli, o'z faoliyatini o'quvchilarga moslashtirish usuli.

Abstract. This article discusses the need of using contemporary teaching techniques to organize the teaching of foreign languages in preschool settings in the Republic of Uzbekistan.

Key words: Foreign language in preschool education, teaching strategy, sign and picture method, video sound recognition and matching method, learning method with the natural world, mastering method matching students.

KIRISH. Ushbu maqola "Bolalar bog'chasi o'qituvchilarining ingliz tilini o'rgatish strategiyalari" deb nomlangan. Hozirgi kunda xalqaro tamoyillarga ko'ra ingliz tili hayotning ko'p jabhalarida muhim rol o'ynaydi, ya'ni ta'lim, tadqiqot, biznes, ijtimoiy media butun dunyo bo'ylab o'zaro ta'sir, madaniyat, sayohat yoki turizm, shuningdek, boshqa sohalar. Shu sababli bolalarga chet tillarini o'rgatishga qiziqish ortib bormoqda. Ingliz tilini iloji boricha ertaroq, masalan, bolalar bog'chasiga tayyorlash uchun ular globallashuv davridagi raqobatga duch kelishmoqda.

Ingliz tilini o'rganishda to'rtta ko'nikmalarni egallash kerak. Bu ko'nikmalar ingliz tilini o'rganishning asosiy asoslari, ya'ni o'qish, yozish, tinglash va gapirish. O'qish va tinglash qabul qiluvchi tilga misoldir. Yozish paytida va nutq samarali tilga misoldir. Eng asosiylaridan biri tilni o'rganish komponentlari uning so'z boyligini o'rganishdir. So'z boyligi til o'rganishdagi muhim va muammoli masaladir, chunki to'rtta til ko'nikmalarini rivojlantirish ko'p jihatdan so'z boyligining rivojlanishiga bog'liq. Kichik yoshdagi o'quvchilarning o'ziga xos xususiyatlaridan biri ularning diqqati va e'tibori qisqa vaqt davom etishidir. Ularning qisqa vaqtli e'tiborni jalb qilish va ushlab turish o'qituvchilar uchun qiyinchilik tug'diradi.

Ingliz tili o'qituvchilari bolalar bog'chasida ingliz tili lug'atini o'rgatish uchun tegishli strategiyalardan foydalanishi kerak. Brend (2004, Linse va Nunan, 2005da keltirilganidek) ta'kidlaganidek, maqsad turli xil usullardan foydalanishdir. Strategiyalar o'quvchilarda a bilan kontekstdagi so'zlarni tushunishlarini rivojlantirishdan iborat o'yin holati. Strategiyalar o'quvchilarning so'zlarni eslab qolishlarini yaxshilaydi.O'qitish va o'qitish jarayoni, o'qituvchilar o'z ishlarini eslab qolishlari kerak; birinchi navbatda g'amxo'rlik qilish va ikkinchidan ko'rsatmalar berish.

Ko'rsatmalar takroriy va batafsil bo'lishi kerak. Birinchidan, o'qituvchi baquvvat va sabrli bo'lishi kerak. Ikkinchidan, o'qituvchi bolalar sevishi kerak. Uchinchidan, o'qituvchi individual farqlarga e'tibor berishi kerak. To'rtinchidan,

www.wordlyknowledge.uz Volume: 1, Issue: 2, 2023

o'qituvchi rag'batlantirishi, rag'batlantirishi va rag'batlantirishi kerak. Beshinchidan, o'qituvchi ruxsat berishi kerak. Shunda bolalar tilning go'zal va foydali tomonlarini ko'radi. Keyin, o'qituvchi ularga sizni (o'qituvchini) til o'qituvchisi sifatida yaxshi ko'rishlariga imkon berishlari kerak. Keyin albatta o'qituvchi o'qitish usullarini bilishi kerak.

Bundan tashqari, o'qituvchi bolalarni inson sifatida hurmat qilishi kerak. Oxirgi, o'qituvchi iloji boricha tezroq bolalar uchun ingliz tili lug'atini joriy qilishni boshlash kerak.

Bolalar til o'rganuvchilar sifatida

Chunki o'rganish o'quvchilarning kognitiv, kognitiv tushunchasini o'z ichiga oladi ta'lim va tarbiya jarayonida rivojlanish talab etiladi. Piaget, (1936 sifatida Lourenkoda keltirilgan, 2016) intellektual yoki kognitiv rivojlanishni to'rtga bo'lgan

Birinchi bosqich - sensorimotor. Ushbu rivojlanish diapazoni tug'ilgandan 24 oygacha.

Ikkinchi bosqich- operatsiyadan oldingi bosqich. Kichkintoylik yoki taxminan 24 oydan erta bolalikgacha taxminan 7 yil.

Uchinchi bosqich aniq operatsion bo'lib, u 7 yildan 12 yilgacha davom etadi.

To'rtinchi bosqich- oxirgi, rasmiy operatsion. Bu rivojlanish bosqichi orqali o'smirlik o'z ichiga olgan kattalik.

Piagetning to'rt bosqichida, bolalar bog'chasi o'quvchilar operatsiyadan oldingi bosqichga kiritiladi. Bu maktabgacha yoshdagi bolalar belgilar yoki rasmlar orqali o'ynash va o'rganishni boshlashadi. Shuningdek, ular xotirani rivojlantiradilar va tilning ma'nosini tushunish uchun tasavvur qiladilar. Ularning tildan foydalanishi oldingi bosqichga qaraganda ancha yetuk bo'ladi. Shunga qaramay, ularning fikri shunday sezgi asosida va hali ham butunlay mantiqiy emas. Yosh o'quvchilarimiz hali mavhum va murakkab tushunchalar tushuna olmaydi.

Shuning uchun, yosh o'quvchilarning o'qituvchilari yosh bolalarning xususiyatlarini hisobga olishlari kerak. O'qituvchilar o'quvchilarga o'quv jarayonida muvaffaqiyatli yordam berishlari juda ahamiyatli. Yana bir xususiyat shundaki, ko'pincha ular Shuning uchun, yosh o'quvchilarning o'qituvchilari yosh bolalarning xususiyatlarini hisobga olishlari kerak. ko'rish, tinglash, teginish va muloqot qilib tushunishadi.

Uchinchi xususiyat ular aniq tushunchalarni tushunadi va ularga mavhum tushunchalarga qaraganda bu tushunchalar ko'proq mos keladi. Chunki mavhum tushunchalar yosh bolalar uchun qiyin. Yuqoridagi uchta xususiyatdan tashqari, to'rtinchi atrof-muhit qiziqarli bo'lishi kerak va yosh o'quvchilar uchun hammasi do'stona bo'lishi kerak. Beshinchidan, ular qisqa e'tibor davriga ega. Ular 5-10 daqiqadan keyin zerikib ketadi. Shuning uchun sinfning dizayni bo'lishi kerak rang-barang va o'qituvchilar bu yosh talabalarni yaxshi rag'batlantirishlari kerak.

Lug'atni o'rgatish strategiyalari

O'qituvchilar ingliz tili lug'atini o'rgatish uchun ba'zi strategiyalardan foydalanishlari mumkin. Yosh bolalarlarga lug'atni o'rgatishda ob'ektlar aniq bo'lishi kerak.

Lug'at o'rgatish strategiyalariga misol qilib ommaviy axborot vositalaridan oydalanish, usullardan foydalanish va turli xil yondashuvlar va qiziqarli tadbirlarni amalga oshirish mumkin. Bunday strategiyalar bolalarga yangi so'zlar va narsalarni real hayotda bog'lashga yordam beradi.

Lug'at o'rgatish strategiyalarining turlari

Mediadan foydalanish

Zamonaviy dunyoning taraqqiyoti o'qitishni rivojlantirishni talab qildi va o'rganish strategiyalari. Ommaviy axborot vositalaridan foydalanish ham xuddi shunday muhim ahamiyatga ega.

1. Realiya

Birinchidan, ingliz tili lug'atini o'rgatish uchun o'qituvchilar tomonidan qo'llaniladigan strategiyalardan biri yosh o'quvchilar uchun realiyani o'qitish vositasi sifatida ishlatishdir. Hubbard (1983:115) realiyani o'qituvchilar ingliz tilini yosh o'quvchilarning lug'at o'rgatishi uchun olib kelishi mumkin bo'lgan real hayot ob'ektlari sifatida aniqladi.

www.wordlyknowledge.uz Volume: 1, Issue: 2, 2023

Kustaryo (1998) ma’lumotlariga ko‘ra, Ersan (2009) da keltirilganidek, so‘z boyligini o‘rganish realiyadan foydalanish kabi ijodkorlik orqali o‘quvchilarning ishtiyoqini oshiradi.
Ingliz tili o'qituvchilari yosh o'quvchilarga so'z boyligini o'rgatish uchun realiyadan foydalanishlari mumkin. Misol, meva, sabzavotlar misolida inglizcha lug'atni o'rgatishdir. Masalan statsionar mahsulotlar, haqiqiy meva, sabzavotlar yoki statsionar narsalarni o’qituvchi olib keladi. Natijada bolalar so’z va real obye’kt haqida tushunchaga ega bo’lishadi.
O'quv ommaviy axborot vositalari.
2. Rasmlar
Ikkinchi strategiya - bu ingliz tili lug’atini o'rgatish vositasi sifatida rasmdan foydalanish. Sadiman va boshqalar Xitoy aforizmidan iqtibos keltirgan holda, rasm mingdan ortiq so'zlarni aytadi. Hozirgi paytda ko'pgina bolalar bog'chasi o'qituvchilari o'quv vositalari uchun rasmlardan foydalanadilar. Ba'zan ular bilan bog'liq ba'zi rasmlar ko'rsatiladi. Misol uchun, ingliz tili o'qituvchisi ingliz lug'atini o'rgatganda hayvonlar haqida, u bir nechta fleshkalar yoki rasmlari bilan PowerPoint taqdimoti ko'rsatadi.
3. Qo'shiqlar
Realiya va rasmdan foydalanishdan tashqari, o'qituvchi lug'atni o'rgatish uchun ommaviy axborot vositalarini qo'shiqni audiovizual sifatida ishlatishi mumkin. Yosh o'quvchilar qo'shiqni tinglashlari va CD displeyda musiqiy video tomosha qilishlari mumkin. O'qituvchi musiqaga video qo'yishi va birgalikda qo'shiq aytishi mumkin.
Shu bilan bir qatorda, o'qituvchi sinfda qo'shiq kuylashi va bolalarni raqsga taklif qilishi mumkin. Bolalar bilan birgalikda qo'shiq kuylashlari mumkin.
4. Videolar
Yana bir strategiya videodan ommaviy axborot vositalari sifatida foydalanishdir. Video ham bunga misoldir
Bolalar bog'chasi o'qituvchilari o'quvchilarni jalb qilish uchun videolardan ommaviy axborot vositalari sifatida foydalanishlari mumkin. Ingliz tili o'qituvchilari videolarni o'ynash orqali yangi so'zlarni kiritishlari mumkin. Bunday videolarga ba'zi bolalar hikoyalari, qo'shiqlari va filmlari misol bo’la oladi.
5. Video o‘yinlar
Ushbu strategiyalardan tashqari, o'qituvchi video o'yinlardan media sifatida foydalanishi mumkin. Yosh o'quvchilarga ingliz tili lug'atini o'rgatishda video o'yinlardan foydalanish ularning e'tiborini jalb qilishi mumkin, chunki zamonaviy davrning yosh o'quvchilari video o’yinlarnismartfonlarida o'ynashni yaxshi ko'radilar. Shunday qilib, videoda ingliz tilidan foydalanish o'yinlar ularning so'z boyligini oshirishi mumkin.
XULOSA. Shuni xulosa qilib aytib o'tish kerakki, farzandlarimiz yetuk kadr bolib yetishlarida avvalambo’r, maktabgacha talimning o’rni ahamiyatlidir. Biz ularni zamonaviy texnalogiyalar va zamonaviy talim tizimi bilan taminlashimiz talab etiladi. Maktabgacha talim jamiyatdagi har bir inson ildizlarining rivojlanishi, yani ularning kelajakda ona yurtiga munosib farzand, kuchli shaxs bolib voyaga yetishlarida ham katta ahamiyatga ega. Biz farzandlarimiz talimiga koproq etibo’r berishimiz, zamonaviy shart-sharoitlar yaratishimiz, yangi-yangi usullar o’rqali ularning o’rganishlariga komaklashishimiz zarur. O'qitish vositalariga kelsak, o'qituvchi foydalanadigan realiya, rasmlar va video kliplar yaxshi natijalar beradi. Ta'lim strategiyasi sifatida realiyadan foydalanish samarali ekanligi aniqlandi, ta'limdan keyingi baholashda ko'rinib turibdiki, unda barcha o'quvchilar yaxshi natijalarga erishgan.
Ikkinchidan, rasmlar ingliz tili o'qituvchisi tomonidan tez-tez ishlatiladigan boshqa ommaviy axborot vositalari hisoblanadi, bu o'quvchilar e'tiborini jalb qiladi. O'qituvchining ta'kidlashicha, rasmlardan ommaviy axborot vositasi sifatida foydalanish
eng samarali strategiya edi, chunki yosh o'quvchilar ko'proq tuyulardi

www.wordlyknowledge.uz Volume: 1, Issue: 2, 2023

materialga qiziqish. Muqobil sifatida oxirgi ommaviy axborot vositalari, videokliplar ishlatilgan lug'atni o'rgatish uchun audiovizual vositalar, undan o'qituvchilar foydalanishi va ulardan foydalanish oson va uning yosh o'quvchilar uchun samaradorli hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Gili, N, I, L.&Rochmat, B, S. (2017). Teacher strategies in teaching English vocabulary to young learner. Retrieved from http://onesearch.id/Record/IOS3440.648

2. Hashemi, M., &Azizinezhad, M. (2011). Teaching English to Children : a unique, challenging experience for teachers, effective teaching ideas. Islamic Azad University.

3. Hatch, E. & Brown, C. (1995).Vocabulary, semantics, and language education. Cambridge: Cambridge University Press.

4. Shahlo Azamova Feruza Manonova UzSUPC